

**Міжнародний гуманітарний університет
Факультет лінгвістики і перекладу
Кафедра романо-германської філології та методики
викладання іноземних мов**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Українська мова за професійним спрямуванням**

Галузь знань

22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність

227 «Фізична терапія, ерготерапія»

Назва освітньої програми

«Фізична терапія, ерготерапія»

Рівень вищої освіти

перший (бакалаврський) рівень

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
Старший викладач Масловська Тетяна Олександрівна	+380 (95) 4459767	vmavskii@gmail.com

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Українська мова – державна мова України, і вільне володіння нею сприяє реалізації творчих можливостей кожної людини в усіх сферах життя, її духовному вдосконаленню та розвитку національної самосвідомості. Критерієм освіченості й вихованості є висока мовна культура, яка включає в себе поняття мови і мовлення, її природу, норми літературної мови та її різновидів, вільне володіння багатством виражальних мовних засобів.

Мета вивчення «Української мови (за професійним спрямуванням)» полягає у досягненні *кінцевих цілей*, які встановлюються на основі ОПП підготовки лікаря за фахом відповідно до її змістового блоку і є основою для побудови змісту навчальної дисципліни. Опис цілей

сформульований через вміння у вигляді цільових завдань (дій). На підставі кінцевих цілей до кожного тематичного блоку сформульовано **конкретні цілі** у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення дисципліни.

Передумови для вивчення дисципліни.

«Українська мова (за професійним спрямуванням)» як навчальна дисципліна: ґрунтується на отриманих під час навчання у середній загальноосвітній школі базових знаннях із сучасної української літературної мови й інтегрується з дисциплінами українознавчого спрямування та з іншими дисциплінами на рівні використання фахової нормативної лексики (медичної термінології).

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

- засвоєння основоположних понять з курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)»;
- усвідомлення значимості державної мови в професійному спілкуванні;
- оволодіння основами фахової мови медика;
- опанування нормами укладання медичних документів;
- **використання здобутих знань у професійній діяльності;**

-формування мовних компетенцій, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів та сприяння становленню національно свідомої особистості.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знання:

- знати функції мови, мовні норми;
- знати правописні та пунктуаційні принципи;
- знати види орфограм;

- знати теоретичний матеріал стосовно принципів поділу слів на частини мови;
- знати семантику, морфологічні ознаки, синтаксичні функції іменників, прикметників, числівників, займенників, числівників;
- знати що вивчають розділи науки про мову: лексикологія, фразеологія, лексикографія;
- знати інформацію про документ, види документів;
- знати про функціональні стилі української мови та їх ознаки;
- знати про український мовленнєвий етикет, ораторське мистецтво, види публічних виступів.

Уміння:

- засвоювати та реалізувати норми літературної мови;
- дотримуватися норм літературної мови;
- правильно ставити розділові знаки в синтаксичних конструкціях;
- відрізняти літературну мову від загальнонародної національної;
- характеризувати тексти, написані різними мовними стилями, й складати тексти відповідно до вимог певного стилю;
- дотримуватися норм вимови, властивих українській літературній мові, помічати відхилення від них, удосконалювати своє мовлення;
- грамотно писати, ілюструючи володіння орфографічними нормами та демонструючи високу культуру писемного мовлення;
- характеризувати й добирати до слів синоніми, антоніми, омоніми, пароніми;
- визначати групи слів за стилістичним уживанням;
- користуватися енциклопедичними та лінгвістичними словниками;
- будувати статті для різних типів словників.

Навички:

- застосовувати лексико-граматичні категорії сучасної української літературної мови у фаховій діяльності.
- володіти термінологічною лексикою, навичками роботи з вузькоспеціалізованими словниками.
- знати усні та писемні норми мовленнєвого етикету в професійній діяльності лікаря.
- засвоїти жанрові особливості публічного виступу.

- диференціювати функціональні стилі сучасної української літературної мови загалом та ознаки наукового медичного тексту зокрема.
- вміти складати основні адміністративно-канцелярські та медичні документи .

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Семінарські заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
3	90	6	34	50	1	1	Обов'язкова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекц.	семін.	сам. роб.		лекц.	прак	сам. роб.
Тема 1. Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування.	8	2	2	2				
Тема 2. Лексичний аспект професійної мови медиків. Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні.	8		2	4				
Тема 3. Термінологія у професійному спілкуванні. Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології.	10	2	2	2				
Тема 4. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури.	8		4	4				
Тема 5. Морфологічний аспект медичної професійної мови.	8		4	4				
Тема 6. Синтаксичний аспект професійної мови медиків.	8		2	4				
Тема 7. Особливості українського мовленнєвого етикету. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовленнєвий етикет лікаря.	8	2	2	2				
Тема 8. Публічний виступ та його жанри.	8		2	2				
Тема 9. Стилістичний аспект фахової мови медичних працівників	8		2	2				

Тема 10. Науковий стиль у фаховому мовленні. Структура та види наукового тексту.	8		2	4				
Тема 11. Документ – основна форма реалізації офіційно-ділового стилю.	8		2	4				
Тема 12. Вимоги до складання й оформлення адміністративно-канцелярських документів.	8		2	4				
Тема 13. Професійна документація медиків. Особливості її складання та оформлення.	8		2	4				
Тема 14. Культура писемного ділового мовлення: загальна характеристика.	6		2	4				
Тема 15. Презентація наукової роботи студента. Реферат, його види та захист.	4		2	4				
Усього годин	120	6	34	50				
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЗАЛІК								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

5. ПИТАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з. п.	Тема	Кількість годин
1.	Сучасна українська мова як засіб професійного спілкування.	2
2.	Лексичний аспект професійної мови медиків.	2
3.	Фразеологізовані одиниці у фаховому мовленні.	2
4.	Термінологія у професійному спілкуванні.	2
5.	Лексико-семантичні відношення в науковій термінології. Особливості української медичної термінології.	2

6.	Словники у професійному спілкуванні.	2
7.	Типи словників, їх функція та роль у підвищенні мовленнєвої культури.	2
9.	Реферат, його види та захист.	2
	Всього	18

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з.п.	Тема	Кількість годин	Вид Контролю
1.	Українська мова (за професійним спрямуванням) як навчальна дисципліна. Чергування голосних. Чергування приголосних. Зміни в групах приголосних при словотворенні та формотворенні.	2	Поточний
2.	Особливості використання лексичних одиниць у мовленні медиків. Правопис префіксів та суфіксів у словах — медичних термінах.	4	Поточний
3.	Сучасний стан і проблеми української медичної термінології. Правопис складних слів— медичних термінів.	2	Поточний
4.	Типові помилки слововживання у мовленні лікарів. Апостроф в українській мові. Написання слів-термінів з м'яким знаком.	4	Поточний
5.	Особливості використання самостійних та службових частин мови в текстах ділових документів. Подвоєння та подовження приголосних.	4	Поточний

6.	Синтаксичні особливості текстів ділових паперів. Власні та загальні назви. Велика буква.	4	Поточний
7.	Особливості спілкування медичних працівників у різних комунікативних ситуаціях. Використання числівникових форм в медичних документах.	2	Поточний
8.	Усне спілкування у сфері професійної діяльності лікаря. Написання „И” та „І” в запозичених словах.	2	Поточний
9.	Культура сприймання публічного виступу. Правопис прислівників.	2	Поточний
10.	Медична професійна мова в історії української літературної мови. Родовий відмінок іменників чоловічого роду II відміни.	4	Поточний
11.	Структура та види наукового тексту. Форми прийменників у медичному тексті.	4	Поточний
12.	Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації. Правопис прізвищ, імен, по батькові.	4	Поточний
13.	Стандартизація медичної документації. Культура її оформлення і читання. Суржик та антисуржик. Труднощі слововживання. Прямий та непрямий порядок слів у реченні.	4	Поточний
14.	Наукова робота студента. Оформлення та захист реферату. Орфоепія як засіб удосконалення професійного мовлення. Труднощі наголошування.	4	Поточний
15.	Підготовка до заліку	4	Залік
	Разом	50	

7. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль , який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль , який здійснюється у ході проведення іспиту (заліку).	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, залік.
--	--

Питання до заліку

1. Мова як суспільне явище. Мова та мовлення в житті суспільства. Функції мови.
2. Літературна мова, її ознаки. Типи мовних норм.
3. Мова професійного спілкування як функціональний різновид сучасної української літературної мови.
4. Медична професійна мова в історії української літературної мови.
5. Поняття про лексику, лексикологію та фразеологію. Слово, його лексичне значення. Принципи класифікації фразеологізмів.
6. Лексика сучасної української мови за її походженням та сферою вживання.
7. Мовні кліше, складені найменування, штампи як фразеологічні вислови номінативного типу.
8. Особливості використання лексичних одиниць у мовленні медичних працівників.
9. Поняття про термінознавство, терміносистему, термінологію, термін. Джерела збагачення термінологічної системи мови.
10. Загальнонаукова, міжгалузева й вузькоспеціалізована термінологія. Медичні терміни, професіоналізми та медичний жаргон.
11. Культура терміновживання. Особливості використання термінів-синонімів. Терміни в різних стилях мови.
12. Сучасний стан і проблеми української медичної термінології.
13. Поняття про лексикографію. Енциклопедичні й лінгвістичні словники. Медичні словники та довідники.
14. Роль словників у підвищенні мовної культури медичних працівників.
15. Поняття про морфологію, морфологічні норми.

16. Частини мови як основні морфологічні одиниці, принципи їх класифікації. Морфологічні категорії та синтаксичні властивості самостійних частин мови.
17. Специфіка використання граматичних форм самостійних частин мови в текстах документів.
18. Складні випадки визначення роду та відмінювання іменників.
19. Творення ступенів порівняння прикметників.
20. Специфіка відмінювання й сполучуваності числівників.
21. Особливості використання службових частин мови в текстах документів.
22. Поняття про синтаксис. Типи синтаксичних одиниць. Головні та другорядні члени речення. Принципи класифікації речень.
23. Складні випадки координації присудка з підметом; керування та узгодження у словосполученнях. Варіанти порушень синтаксичних норм.
24. Особливості побудови простих речень.
25. Типові огріхи, пов'язані з побудовою складних речень.
26. Синтаксичні особливості текстів ділових паперів.
27. Культура мовлення, ознаки, що її характеризують.
28. Мовленнєвий етикет, його історія, структура, види, призначення.
29. Український мовленнєвий етикет як виразник етнічної самобутності, модель універсальної мовної діяльності народу.
30. Особливості етикету офіційно-ділового та наукового спілкування.
31. Культура мовлення медиків як невід'ємна частина лікарської деонтології.
32. Спілкування, його функції. Види, форми, особливості усного спілкування.
33. Поняття про невербальну комунікацію. Невербальні засоби та етикет професійного спілкування.
34. Поняття ділового спілкування. Індивідуальні та колективні форми ділового спілкування.

35. Етикет телефонної розмови. Етичні норми у використанні мобільних телефонів.
36. Дискусія. Форми організації дискусії. Вимоги до поведінки учасників дискусії.
37. Історія ораторського мистецтва.
38. Публічний виступ як жанровий різновид ораторського мистецтва. Культура сприймання публічного виступу.
39. Доповідь, промова, лекція, повідомлення як жанри публічного виступу.
40. 14. Презентація як різновид публічного мовлення.
41. Візитна картка. Правила оформлення візитної картки.
42. Поняття про функціональні стилі сучасної української мови. Типологія стилів (призначення, характерні ознаки, жанрові різновиди).
43. Науковий стиль: ключові ознаки, мовні засоби, підстили та жанри, функціональне призначення.
44. Реферат як форма опрацювання наукової літератури. Анотація і реферат-резюме.
45. Тези. Стаття. Оформлення наукового тексту, цитат, посилань, бібліографії.
46. Рецензія і відгук. Особливості написання.
47. Правила скорочення в наукових і ділових текстах. Технічні правила переносу.
48. Поняття про документ, документацію, документування, діловодство.
49. Класифікація документів.
50. Формуляр документа. Бланк. Загальні вимоги до оформлення реквізитів. Текстові норми ділового стилю.
51. Види особистих офіційних документів. Заява, види заяв.
52. Доручення. Розписка. Вимоги до їх оформлення.
53. Види документів з кадрово-контракткових питань. Автобіографія.

54. Резюме. Характеристика. Рекомендаційний лист.
55. Призначення організаційно-розпорядчих документів. Їх види та групи. Інструкції, статuti, положення, правила,
56. Наказ: призначення, реквізити, структура тексту, види.
57. Призначення, особливості, види довідково-інформаційних документів. Довідка. Службова записка (доповідна, пояснювальна). Звіт.
58. Протокол, витяг з протоколу.
59. Ділові листи. Етикет ділового листування.
60. Діловодство у медичних закладах. Основні вимоги до оформлення документації. Типи медичної документації. Особливості її складання й оформлення.

8. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
Поточний контроль			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до семінарських занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-/-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен / залік			50
Всього балів			100

9. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	не зараховано
1-34 (2)	F		

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Голод Р.Б. Українська мова (за професійним спрямуванням) : [навчальний посібник] / Р.Б. Голод, О.М. Мельничук, Л.І. Сілевич. – Івано-Франківськ : Видавництво ІФНМУ, 2013. – 212 с.
3. Золотухін Г.О. Фахова мова медика : [підручник] / Г.О. Золотухін, Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. – К. : Здоров'я, 2002. – 392 с.
4. Караман С.О. Українська мова за професійним спрямуванням : [навчальний посібник для ВНЗ] / С.О. Караман, О.А. Копусь, В.І. Тихоша. – К. : Літера ЛТД, 2013. – 544 с.
5. Кисіль Г.Г. Культура мовлення медика : [навчальний посібник] / Г.Г. Кисіль, В.Ф. Москаленко, В.З. Нетяженко, І.В. Мельник. – К. : Здоров'я, 2010. – 464 с.
6. Лісовий М.І. Культура професійного мовлення : [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів] / М.І. Лісовий. – Вінниця : Нова книга, 2010. – 200 с.
7. Мацюк З.О., Станкевич Н.І. Українська мова професійного спілкування : [навчальний посібник] / З.О. Мацюк, Н.І. Станкевич. – К. : Каравела, 2010. – 352 с.
8. Тетарчук І.В., Дяків Т.Є. Українська мова за професійним спрямуванням : [навчальний посібник для підготовки до іспитів] / І.В. Тетарчук, Т.Є. Дяків. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 186 с.
10. Шевчук С.В., Клименко І.В. Українська мова за професійним спрямуванням : [підручник, за програмою МОН]. – 4-те видання / С.В. Шевчук, І.В. Клименко. – К. : Алерта, 2014. – 696 с.
11. Шутак Л.Б., Навчук Г.В. Культура усного спілкування медичного працівника : [навчальний посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів III – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, Г.В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2014. – 177 с.

Допоміжна

1. Бабич Н.Д. Культура фахового мовлення : [навчальний посібник] / Н.Д. Бабич. – Чернівці : Книги–XXI, 2006. – 496 с.
2. Галузинська Л.І. Українська мова (за професійним спрямуванням) : [навчальний посібник] / Л.І. Галузинська, Н.В. Науменко, В.О. Колосюк. – К. : Знання, 2008. – 430 с.

2. Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Українська медична термінологія у фаховій мові лікаря / Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. – К. : Книга плюс, 2001. – 176 с.
3. Мацько Л.І., Кравець Л.В. Культура української фахової мови : [навчальний посібник] / Л.І. Мацько, Л.В. Кравець. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – 360 с.
4. Мацько Л.І. Стилїстика української мови : [підручник] / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К. : Вища школа, 2005. – 462 с.
5. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування : [навчальний посібник] / Я. Радевич-Винницький. – К. : Знання, 2006. – 291 с.
6. Семеног О.М. Культура наукової української мови : [навчальний посібник] / О.М. Семеног. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 216 с.
7. Стахів М. Український комунікативний етикет : [навчальний посібник] / М. Стахів. – К. : Знання, 2008. – 245 с.
8. Українське ділове мовлення : [підручник]. – 2-ге вид. / Є.І. Світлична, А.А. Берестова, А.Є. Приймко та ін. – Х. : Золоті сторінки, 2002. – 320 с.
9. Український правопис : [стереотип. вид.] / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні ; Інститут української мови. – К. : Наук. думка, 2004. – 240 с.
9. Ужченко В.Д., Ужченко Д.В. Фразеологія сучасної української мови : [навчальний посібник] / В.Д. Ужченко, Д.В. Ужченко. – К. : Знання, 2007. – 494 с.
10. Чмут Т.К., Чайка Г.Л. Етика ділового спілкування : [навчальний посібник] / Т.К. Чмут, Г.Л. Чайка. – 3-тє вид., стереотип. – К. : Вікар, 2003. – 223 с.
11. Шутак Л.Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : [навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів I – IV рівнів акредитації] / Л.Б. Шутак, А.В. Ткач, Г.В. Навчук. – Чернівці : Видавництво БДМУ, 2012. – 182 с.
12. Юкало В.Я. Культура мови / В.Я. Юкало. – Тернопіль : Укрмедкнига, 1999. – 77 с.

Словники

1. Бацевич Ф.С. Словник термінів міжкультурної комунікації / Ф.С. Бацевич. – К. : Довіра, 2007. – 207 с.
2. Білоноженко В.М. Словник фразеологізмів української мови / В.М. Білоноженко. – К. : Наук. думка, 2008. – 1104 с.
3. Бурячок А.А. Словник синонімів української мови : В 2 т. / А.А. Бурячок, Г.М. Гнатюк, С.І. Головащук. – К. : Наук. думка, 2006. – Т.1. – 1040 с. ; Т.2. – 960 с.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови : [з дод. і допов.] / В.Т. Бусел. – К. – Ірпінь : ВТФ Перун, 2005. – 1728 с.
5. Вусик О.С. Словник синонімів української мови : [понад 2500 синонімічних гнізд] / О.С. Вусик. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2013. – 576 с.
6. Годована М. Словник-довідник назв осіб за видом діяльності / М.П. Годована. – К. : Наук. думка, 2009. – 176 с.
7. Литвиненко Н.П., Місник Н.В. Тлумачний словник медичних термінів : [рос., латин. та укр. мовами] / Н.П. Литвиненко, Н.В. Місник. – К. – Ірпінь : ВТФ Перун, 2010. – 848 с.
8. Нечай С. Російсько-український медичний словник з іншомовними назвами / С. Нечай. – К. : УЛТК, Фонд ТТ, 2002. – 592 с.
9. Новий словник іншомовних слів : [близько 40000 сл. і словосполучень] / Л.І. Шевченко, О.І. Ніка, О.І. Хом'як, А.А. Дем'янюк. – К. : АРІЙ, 2008. – 672 с.
10. Орфографічний словник українських медичних термінів / Л.І. Петрух, І.М. Головка, О.Я. Томашевська. – Львів : Видавництво ЛМІ ім. Д. Галицького, 1993. – 473 с.